

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Π. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

+ 1950

# ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ



ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

— 1946 —



## ΤΟ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΑΙΣΘΗΜΑ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ

Ἡ κοινωνία τῆς Ἐπτανήσου ἀνέκαθεν ἔζη μὲ τὸ αἶσθημα τῆς θρησκείας, εἶχε δὲ τὸ θρησκευτικὸν συναῖσθημα περισσότερον ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἑλληνικὴν περιφέρειαν ἀνεπτυγμένον. Ἡ μετὰ μανίας καὶ φαντισμοῦ προσήλωσις πρὸς τὸ θεῖον εἶναι τὸ κυριώτερον χορακτικόν τῶν Ἐπτανησίων. Ἡ θρησκοληψία αὕτη συνέτελεσεν ὥστε μέχρι τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος νὰ ἀκμάζῃ ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ θρησκεία, πρὸς τὴν ὁποίαν οἱ Ἐπτανήσιοι εἶχον ἀφοσιωῆν. Καὶ ἐχρειάσθησαν νὰ βλαστήσωσιν ἄνδρες, οἵτινες βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, διὰ τοῦ καλάμου των, τοῦ ζήλου των καὶ τοῦ μαρτυρίου των ἐπέτυχον νὰ ἐδραιώσωσι τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ἐκτοτε ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἤρχισε νὰ αὐξάνηται, ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία νὰ εὕρισκῃ πολλοὺς ὁπαδοὺς καὶ νὰ μεταδίδηται ἀδιακόπως εἰς νέους προσηλύτους. Πᾶς Ἐπτανήσιος ἐθεώρει ὑποχρέωσίν του νὰ ἐκδηλώσῃ παντοιοτρόπως τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸ θεῖον, διότι ἐνόμιζεν ὅτι θὰ προσεέλκυε τὴν ἰδιαιτέραν εὐνοίαν καὶ προστασίαν τῆς θεότητος. Τῇ συμπράξει λοι-



ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ



πόν μετά τών λοιπών μελῶν τῆς οἰκογενείας του, συνετέλει ἀναλόγως τῶν μέσων, τὰ ὁποῖα διέθετεν, εἰς τὴν ἰδρυσιν κτιρίου, ἐν ᾧ ἐλατρεύετο τὸ θεῖον καὶ ἐν ᾧ ὁποῖα τὰ τελετουργικά καθήκοντα ἤσκει ἐν τῶν τέκνων τοῦ ἀνεγερανίτος, τὸ ὁποῖον καὶ περιεβάλλετο τὸ κληρικὸν ἔνδυμα.

Οὕτω ἐκάστη, οἰκογένεια ἢ μᾶλλον πᾶν οἰ-



Συνοικία τῆς Ζακύνθου



κοδομικὸν τετράγωνον ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἀπέκτησεν ἐκκλησίαν καὶ ἱερέα καὶ ὅλη ἡ Ἐπτανήσος ἐπληρώθη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἱερῶν καὶ ἱερέων.

Τὸ πλῆθος τῶν λειτουργῶν τούτων τοῦ Ὑψίστου ἀπετελεῖτο ἀπὸ οἰκογενειάρχας, οἱ ὅποιοι ἦσαν ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμύπητοι καὶ μόνον ἐπῆρκον εἰς τὰς βιοτικὰς ἀνάγκας. Καὶ ἐπειδὴ τὰ μόνον προσόντα, διὰ νὰ γίνῃ μὲν ἱερεὺς, ἦσαν ὥριμος ἡλικία, ἰκανότης εἰς τὸ ἀσκεῖν τὰ ἱερατικά καθήκοντα καὶ χρηστοθήεια, διὰ νὰ προσχθῇ δὲ εἰς πρωτόπαπαν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ν' ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρχόντων οἱ πλεῖστοι τῶν ἱερέων τῆς Ἐπτανήσου πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καίτοι ἐνάρτοι καὶ μὲ ἀγνὰ καὶ χρηστὰ ἦθη, ἦσαν ἀμαθεῖς, ἡ δὲ ἄγνοια τῶν γραμμάτων ἐπεξετείνετο καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν ἀξιωματικῶν ἱερέων τῶν πόλεων, οἵτινες μόνον ἐγνώριζον ἀνάγνωσιν, ἡ δὲ γνώσις τῆς ὀρθογραφίας καὶ αὐτῆς τῆς γραφῆς ἦτο παντελῶς ἀγνωστος εἰς αὐτοὺς.

Τὴν μεγάλην ἀμαθειαν καὶ πενίαν, αἱ ὁποῖαι ἐπικράτουν παρὰ τε τοῖς κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς τῶν Ἰονίων νήσων, ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία μετὰ τῶν διαφόρων κοινοτήτων καὶ λοιπῶν Ἐπτανησιακῶν ἀρχῶν κατέβαλον μεγάλας προσπάθειας, νὰ διορθώσουν. Πρὸς τοῦτο ἐφρόντισαν, ὅπως συσταθῶσι σχολεῖα, Ἀκαδημεῖαι καὶ πλεῖστα ἄλλα παρεμφερῆ ἱδρύματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἀνέλαβον τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ περίθαλψιν τῶν πενήτων τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ. Μεταξὺ τῶν σωματείων καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ εὐαγῶν ἱδρυμάτων, τῶν ἱδρυθέντων εἴτε τῇ διαταγῇ τῶν ἐκάστοτε ἀρχῶν, εἴτε ἰδιωτικῇ πρωτοβουλίᾳ ἀξία μνείας εἶναι. «Ἡ κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἀκμάσασα «Ἀκαδήμεια τῶν ἐπαγρυ-  
γούρων Ζακυνθίων».

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ



Αὕτη εἶχεν ὡς ἔμβλημα ὀφθαλμὸν μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Γρηγορεῖτε». Τὸ ἱερὸν ταμεῖον ἢ ἡ ἱερὰ ἀδελφότης, ἡ συσταθεῖσα τῷ 1622 ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ζακύνθῳ, διὰ τὴν κηδεύῃ εὐπρεπῶς τοὺς ἀκτῆμονας πένητας. Τὸ ἀπὸ τοῦ 1653 μέχρι σήμερον ἔτι ἀνελλιπῶς ἐν Ζακύνθῳ λειτουργοῦν γραικοκομεῖον τοῦ Δημητρίου Κομούτου. Ἡ ἀπὸ τοῦ 1656



Ἡ Μονὴ τῆς Ἀναφωνητρίας



μέχρι τοῦ 1716 ἐργασθεῖσα ἐν Κερκύρᾳ «Ἀκαδήμεια τῶν ἐξησφαλισμένων», ἥτις κατ' ἀρχὰς ἐσκόπει τὴν μετάδοσιν ἐπιστημονικῶν γνώσεων, βαθμὴδὸν ὁμῶς κατέστη Φιλολογικὴ Ἑταιρεία, τὸ ἐπὶ Ἑνετοκρατίας ἰδρυθὲν Σκλαβιατικὸν ταμεῖον, τοῦ ὁποῦ σκοπὸς ἦτο ἡ ἀπὸ τοὺς πειρατὰς ἀπελευθέρωσις τῶν σκλάβων. Τοῦ ταμεῖου τούτου τοὺς πόρους ἐκάνονισε τὸ 1667 ὁ Γενικὸς Προνοητὴς Ἀν. Κόρνερ. Τὸ ἀπὸ τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1678 μέχρι σήμερον ἀκόμῃ ἐν Ζακύνθῳ ὑφιστάμενον Ἐκθετοτροφεῖον ἢ Σπιτάλιο ἢ Μεγάλον σπίτι, ἐν ᾧ συγκεντρῶνται τὰ ἐκτιθέμενα ὑπ' ἀσπλάχνων γονέων βοέφι. Αἱ λειτουργήσασαι τῷ 1732, 1766 καὶ 1887 ἐν Κερκύρᾳ Ἀκαδημαῖαι τῶν περιπλανωμένων, quos phoebus vocat errantes, τῶν γονίμων καὶ ἡ Ἰόνιος Ἑταιρεία, ἡ ἐπέχουσα θέσιν Ἰνστιτούτου γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν. Τὸ ἰδρυθὲν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ τῷ 1790 ἱερὸν ταμεῖον τῶν πτωχῶν ἱερέων, ὁ σκοπὸς τοῦ ὁποῦ ἦτο ἡ διατροφή καὶ συντήρησις τῶν πτωχῶν ἱερέων. Ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία τοῦ Φρειδερίκου Νόρθ Γκίλφορθ συσταθεῖσα τῷ 1824 καὶ ἐπὶ 40 ἔτη διαφώτισα τοὺς Ἑπτανησίους Ἰόνιος Ἀκαδημαῖα. Ἡ τῷ 1831 ἐν Ζακύνθῳ λειτουργήσασα «Φιλομαθὴς Ἑταιρεία Ζακύνθου». Τὸ ἀπὸ τοῦ 1836 ἐν ἐνεργείᾳ γηροκομεῖον τῆς Ζακύνθου. Τὸ ὑπὸ πύλον «Οἶκος δι' εὐπρεπὲς καταφύγιον Διονυσίου Μαρτινέγκου Γαήτα» Τὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐργαζόμενα σωματεῖα «Φιλολογικὴ Ἑταιρεία Κερκύρας» καὶ Ἀγλοῖόνιος σύλλογος Κεφαλληνίας, ἡ ἀπὸ τοῦ 1845 ἐν λειτουργίᾳ «Ἑταιρεία Φιλομαθῶν Κερκύρας, τὸ ἀπὸ τοῦ 1848

Κομμεῖον Κερκύρας, ἡ ἀπὸ τοῦ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ  
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ



1851 Ἰόνιος Ἑταιρεία Κερκύρας καὶ λοιπά.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ εὐαγῶν αὐτῶν ἰδρυμάτων ἐτάχθησαν οὖν τῷ χρόνῳ ὑπὸ τὴν διοικητικὴν ἐξουσίαν τῶν μητροπόλεων, ὑπήχθησαν δηλ. εἰς τὴν ἰδίαν ἐκκλησιακὴν δικαιοδοσίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν καὶ οἱ ναοί, οἱ τε ἀρχόντικοί, οἱ οἰκογενειακοὶ καὶ οἱ ἐνοριακοί, οἱ συντηρούμενοι τῇ συνδρομῇ καὶ βοήθειᾳ τῶν μελῶν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐνοριτῶν ἢ ἰδρυτῶν διὰ διαφόρους λόγους ὡς λ.χ. πρὸς ἀποτροπὴν ἐνσκηψάσης σιτοδείας, πανώλους ἢ ἄλλης ἐνδημικῆς, μολυσματικῆς καὶ θανατηφόρου νόσου.

Οἱ ναοὶ οὗτοι ἐτιμῶντο ἐν ὀνόματι ὁρισμένων ἁγίων, τινὲς τῶν ὁποίων λόγῳ τῶν θαυμάτων αὐτῶν δὲν ἐθεωροῦντο μόνον προστάται τῆς περιφερείας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔκειτο ὁ ναὸς τῶν, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τῆς νήσου.

Οὕτω ἡ ἁγία Μαῦρα μετὰ τοῦ ἁγίου Τιμοθέου ἐτιμῶντο ἐν Λευκάδι καὶ Ζακύνθῳ, ἡ Παναγία τῶν Καθαρῶν ἐν Ἰθάκῃ ἡ Παναγία Μυρτιώτισσα ἐν Κυθήροις, οἱ ἀπόστολοι Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος, ὁ ἅγιος Ἀρσένιος, ἡ βασίλισσα Θεοδώρα, ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνίᾳ, ὁ ἅγιος Θεόφιλος, Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κλπ.

Ἐκάστη τῶν Ἰονίων νήσων εἶχε μὲ ἄλλας λέξεις τὸν ἅγιόν της, ὅστις ἐπικρατήσας τῶν λοιπῶν συνετέλεσεν ὥστε ἡ σοφία τοῦ Ἰονίου λαοῦ νὰ μὴ βραδύνη νὰ διαμορφώσῃ σύντομόν τι ἀπόφθεγμα ἐκφράζον τὴν ἐκ μακρᾶς πείρας εἰλημμένην ἀλήθειαν καὶ διακηρύττον δι τὸν ἅγιον ποῦ δὲν θαυματοῦργεῖ δοξολογία δὲν ἔχει.

Ἐξ ὧν δὲ τῶν ἁγίων τούτων τρεῖς εἶναι

ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων λόγῳ τῶν θαυμάτων τῶν,

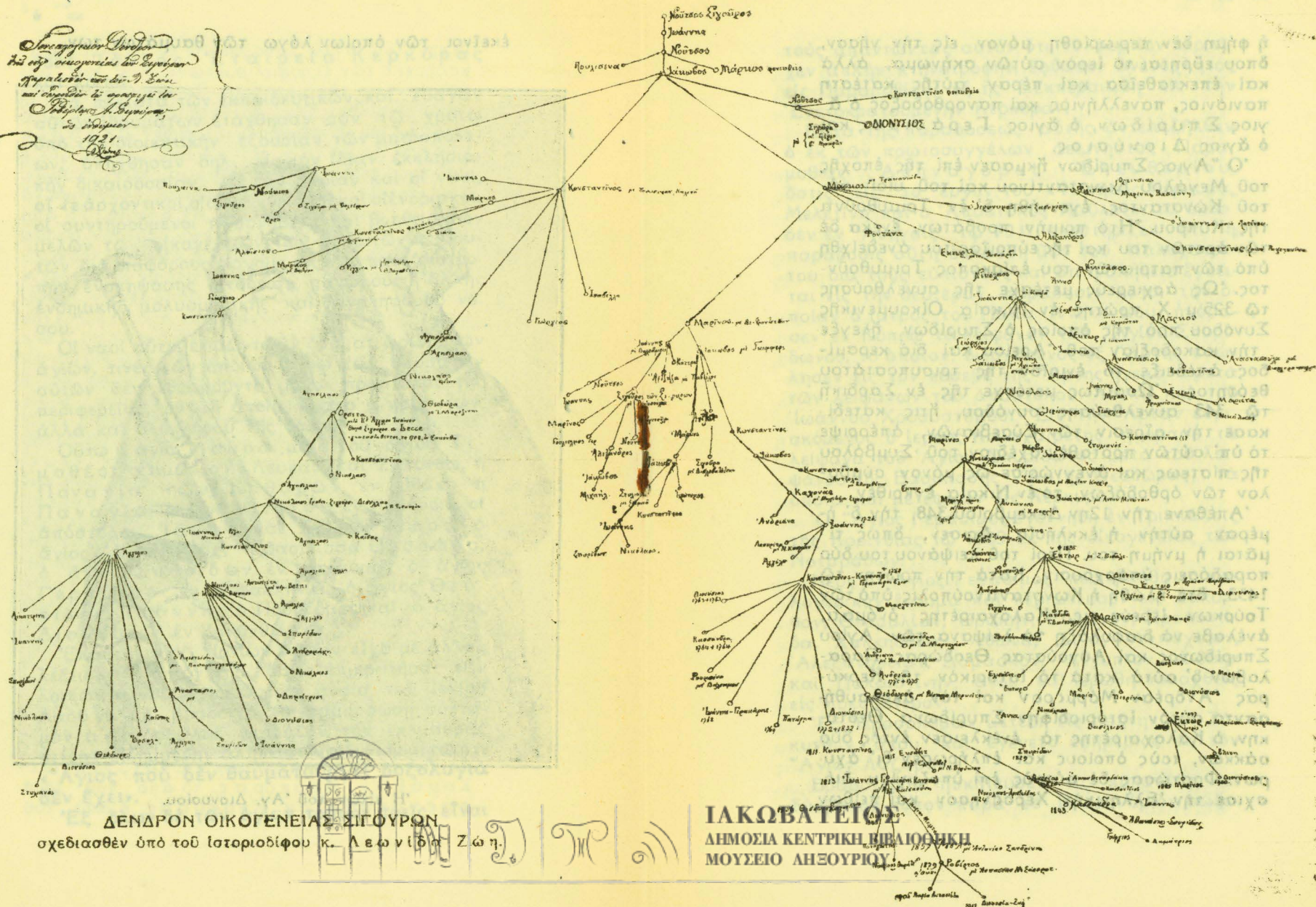


ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ Ἡ εἰκὼν τοῦ Ἁγ. Διονυσίου.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ



I am, my dear friend,  
 and my wife, very much  
 interested in the  
 work of the  
 Society.  
 I am,  
 your friend,  
 1921.  
 Wm.





ἡ φήμη δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν νῆσον, ὅπου εὕρηται τὸ ἱερὸν αὐτῶν σκήνωμα, ἀλλὰ καὶ ἐπεκταθεῖσα καὶ πέραν αὐτῆς κατέστη πανιόνιος, πανελλήνιος καὶ πανορθόδοξος ὁ ἅγιος Σπυρίδων, ὁ ἅγιος Γεράσιμος καὶ ὁ ἅγιος Διονύσιος.

Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων ἤκμασεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντος, ἐγεννήθη δ' ἐν Τριμυθοῦντι τῆς Κύπρου. Ἦτο ποιμὴν προβάτων, ἔνεκα δὲ τῶν ἀρετῶν του καὶ τῆς εὐποιᾶς του ἀνεδείχθη ὑπὸ τῶν πατριωτῶν του ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος. Ὡς ἀρχιερεὺς μετέσχε τῆς συνελθούσης τῷ 325 μ. Χ. πρώτης ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸ τῆς ὁποίας ὁ Σπυρίδων ἤλεγξε τὴν κακοδοξίαν τοῦ Ἀρείου καὶ διὰ κερσμίδος ἀπέδειξε τὸ ἐνίοτον τῆς τρισυποστάτου θεότητος. Ὡσαύτως μετέσχε τῆς ἐν Σαρδικῇ τῷ 343 συνελθούσης συνόδου, ἣτις κατεδίκασε τὴν αἵρεσιν τῶν Εὐσεβιανῶν, ἀπέριψε τὸ ὑπ' αὐτῶν προταθὲν σχέδιον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως καὶ ἀνεγνώρισε ὡς μόνον σύμβολον τῶν ὀρθοδόξων, τὸ ἐν Νικαίᾳ ἐγκριθέν.

Ἀπέθανε τὴν 12ην Δεκεμβρίου 348, τὴν δ' ἡμέραν αὐτὴν ἡ ἐκκλησία ὥρισεν, ὅπως τιμᾶται ἡ μνήμη του. Περί τοῦ λειψάνου του δύο παραδόσεις ὑπάρχουσιν. Κατὰ τὴν πρώτην τῷ 1453, ὅτε ἡλώθη ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τῶν Τούρκων ἱερεὺς τις, Καλοχαιρέτης ὀνόματι, ἀνέλαβε νὰ διαφυλάξῃ τὰ λείψανα τῶν Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ Αὐγούστας Θεοδώρας. Παραλοβὼν δ' αὐτὰ κατὰ τὸ ἱστορικὸν τῆς Κερκύρας Ἀνδρέαν Μόρμερον καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα αὐτὸν ἱστοριοδίφην Σπυρίδωνα Θεοτόκην, ὁ Καλοχαιρέτης τὰ ἐνέκλεισεν ἐντὸς δύο σάκκων, τοὺς ὁποίους καὶ ἐπλήρωσεν δι' ἀχύρων. Φορτώσας δὲ οὗτους ἐπὶ ὑπαζυγίου διέσχισε τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον καὶ πείθων

τοὺς ἀπαντῶντας αὐτὸν, ὅτι τὸ φορτίον περιείχεν ἀπλὴν κτηνοτροφὴν, ἔφθασεν ἀνενόχλητος εἰς Παραμυθίαν, ἐξ ἧς διεκπεραιώθη εἰς τὴν Ἐνετοκρατουμένην Κέρκυραν.

Κατὰ τῆς παραδόσεως αὐτῆς ἀντεπεξήλθεν ὁ ἐκ τῶν πρωτοσυγγέλων ἀειμνήστos Παραμυθίας Ἀθηναγόρας Ἐλευθερίου, ὅστις εἰς τὸ ἔργον του «Ἡ νῆσος Κέρκυρα, Μελετίνη καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος», τὸ ἐκδόν ἐν Ἀθήναις τῷ 1937 ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ παράδοσις αὕτη ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Καλοχαιρέτου διὰ τοὺς εὐπίστους καὶ ὅτι ἡ ἀλήθεια ἔγκειται εἰς τὴν δευτέραν παράδοσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἱατρὸς τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου ἡγόρασεν ἐν Κύπρῳ τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, τὸ ὁποῖον, διερχόμενος ἐξ Ἀρτης ἐπώλησεν εἰς τὸν εὐσεβεῖ τῆς Ἀρτης ἡγεμόνα μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ καὶ τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου. Εἰς τὴν Ἀρταν εὗρισκόμενος ὁ ἱερεὺς Καλοχαιρέτης ἡγόρασε τὰ λείψανα τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος μετὰ τοῦ λειψάνου τῆς Βασιλίσσης Ἀρτης Θεοδώρας, τὰ ὁποῖα καὶ μετέφερεν εἰς Κέρκυραν.

Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος ἐγεννήθη ἐν Τρικκάλοις τῆς Κορινθίας τῷ 1509 ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Νοταράδων.

Νέος ὁ Ἅγιος Γεράσιμος περιεβλήθη τὸ καλογερικὸν ἔνδυμα καὶ περιώδευσεν εἰς Ζάκυνθον, Θεσσαλίαν, Θράκην, Εὐξείνιον, Προποντίδα, Χαλκηδόναν, Ἀθῶνα, Σινᾶ, Ἀντιόχειαν, Ἀλεξανδρείαν, Δαμασκόν, Αἴγυπτον, Λιβύην καὶ Παλαιστίνην, ὅπου καὶ ἱερῶθη προαχθεὶς εἰς πρεσβύτερον.

Ἐξ Ἱεροσολύμων μετέβη εἰς Κρήτην καὶ Ζάκυνθον ὅπου καὶ ἐγένετο ἐφημέριος εἰς τὸν Ἅγιον Λάζαρον.

Βραδύτερον ἡσκήτευσεν εἰς κρημνῶδη καὶ δύσβατον τόπον παρὰ τὸ Πλεμονάριον σώζε-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ



ται δὲ τὸ σπήλαιον ἔνθα ὁ ἅγιος οὗτος τότε ἐμόνασε. Οἱ Πλεμοναριῶται δὲν ἐφέροντο καλῶς πρὸς αὐτόν, ἤναγκάσθη λοιπὸν νὰ μεταβῇ εἰς Ἀργοσιόλιον, ὅπου ὑπάρχει τὸ σπήλαιον τοῦ Ἀγίου καὶ δειχνυται πελεκημένη ἐπὶ πέτρας ἡ στρωμνὴ αὐτοῦ.

Ὁ ἱερεὺς Ν. Βάλασμος τοῦ παρεχώρησεν ἐν τῇ περιφερειᾷ τῶν Ὁμαλῶν τὸ ναὸριον τῆς Κοιμήσεως, πέριξ τοῦ ὁποίου ὁ Ὅσιος ἐκαλλιέργησε τὴν γῆν. Ἐκ φθόνου ὅμως ὁ Βάλασμος ἐπεχείρησε νὰ τὸν ἐκδιώξη. Ἡ ὑπόθεσις ἔφθασε μέχρι τοῦ Ἑνετικοῦ Ἐφετείου, τὸ ὁποῖον ἐδικαίωσε τὸν ἅγιον Γεράσιμον.

Βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εἰς τὰ κελ्लीα ἐγκατεστάθησαν αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Βαλασμοῦ καὶ ἄλλαι γυναῖκες καὶ ἐσχηματίσθη γυναικεῖα μονή, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ ὅσιος ἐδίδασκε μέχρι θανάτου του, ἐπισυμβάντος τὴν 15 Αὐγούστου 1576.

Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Λούκιμον ἀνεκήρυξεν τὸν ὅσιον Γεράσιμον ἅγιον καὶ ὥρισεν ἡ μνήμη του νὰ τιμᾶται τὴν 20 Ὀκτωβρίου.

Ὁ Ὅσιος Διονύσιος ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ τὴν 21ην Ἰουνίου 1547. Ἦτο υἱὸς τοῦ ἐκ Νορμανδικῆς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας καταγομένου Νουκίου Σιγούρου καὶ τῆς ἐξ Ἑνετικοῦ οἴκου ἐλκούσης τὸ γένος Παυλίνας Βάλβη. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐξέμαθεν ἐν τῇ γενετείρᾳ του, ὅπου ἔτυχε τῶν καλυτέρων διδασκάλων τῆς ἐποχῆς του, οἵτινες ἐνέπνευσαν εἰς αὐτόν ἐνθερμον ζῆλον πρὸς τὴν εὐσέβειαν. Χάρις εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν λόγους διδασκάλους καὶ εἰς τὴν φιλομάθειάν του ἐγένετο ἐγκρατέστατος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, τῆς Ἰταλικῆς καὶ Λατινικῆς. Μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων του ἀπεφάσισε νὰ μονάσῃ, ἀποσύρεται λοιπὸν τὴν 13 Νοεμβρίου 1568 εἰς τὴν ὀρεινὴν μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας ὅπου ἐπιδίδεται εἰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ θρησκευτικὰς μελέτας, τὴν 19 δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνός

ὁ ἅγιος Διονύσιος παραχωρεῖ διὰ συμβολαίου τὸ ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας μερίδιον του, εἰς τὸν ἀδελφόν του Κωνσταντῖνον μετὰ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προικίσῃ τὴν ἄγαμον ἀδελφήν του. Περιβληθεὶς δὲ τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα, μετονομάζεται ἀπὸ Δραγενίγον εἰς Δανιὴλ.

Τὴν 19 Νοεμβρίου 1568 ἡ κοινότης Ζακύνθου διὰ πράξεώς της, ἐπικυρωθεῖσης ὑπὸ τῆς Γερουσίας τὴν 27 Αὐγούστου 1569, παραχωρεῖ εἰς τὸν Δανιὴλ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας. Ἐπὶ τῶν τίτλων αὐτῶν στηριζόμενος ὁ Δανιὴλ ἐπὶ 55 συναπτά ἔτη κατέχεν αὐτήν, διατηρῶν ἱερέα καὶ τινὰς καλογήρους.

Τὴν 8 Αὐγούστου 1570 ὁ ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Φιλόθεος Λοβέρδος χειροτονεῖ τὸν Δανιὴλ πρεσβύτερον καὶ τὸν διορίζει ἡγούμενον τῆς μονῆς αὐτῆς.

Τῷ ὁ Δανιὴλ 1577 ἀποφαίσει νὰ μεταβῇ εἰς Ἱεροσόλυμα. Μεταβαίνει λοιπὸν εἰς Κυκλάδας, διὰ νὰ εὕρῃ πλοῖον διὰ τὸ προσκύνημα τοῦτο. Διερχόμενος δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπισκέπτεται τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν Νικάνορα, τῇ παρακλήσει δὲ αὐτοῦ ἀναλαμβάνει τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Αἰγίνης.

Τῇ ἀδείᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως χειροτονεῖται ἐν τῷ ἱερῷ νοφ τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου ἐπίσκοπος καὶ μετονομάζεται ἀπὸ Δανιὴλ εἰς Διονύσιον.

Ἐπὶ τινὰ χρόνον ποιμάνας τὴν ἐκκλησίαν τῶν Αἰγινιτῶν θεαρέστως παρητήθη τοῦ θρόνου πρὸς μεγίστην θλίψιν τῶν κατοίκων τῆς Αἰγίνης. Ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας ἐπανήλθεν εἰς Ζακύνθον, οἱ κάτοικοι τῆς ὁποίας ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ἐνθουσιωδῶς καὶ ἀναλαμβάνει καὶ πάλιν αὐτοπροσώπως τὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῆς Ἀναφωνητρίας καθήκοντα.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1580 φονεύεται ὁ ἀδελφός του Κωνσταντῖνος Σιγούρος, ὁ δὲ διαπράξας

## ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

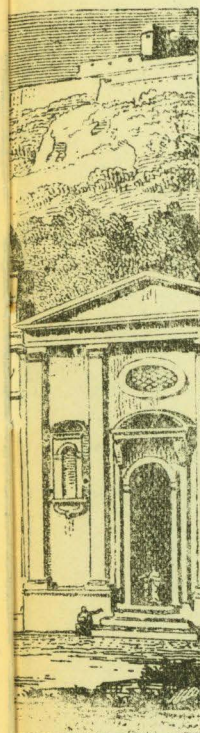
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ



τὸ ἔγκλημα, χωρίς νὰ γνωρίζῃ ὅτι ὁ ἡγούμενος τῆς περιῆς ὁ λόγος Μονῆς εἶναι ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ φονευθέντος, προσφεύγει εἰς τὸν Σεβασμιώτατον ἱεράρχην, ἐξομολογεῖται τὴν πρᾶξιν του καὶ ζητεῖ παρ' αὐτοῦ κρησφύγετον. Ὁ ἀμνησικάκος κληρικὸς δακρύων τὸν συγχωρεῖ, δὲν ἀποκαλύπτει εἰς τὰς ἀρχάς, αἵτινες κατέφθασαν τὸ καταφύγιον τοῦ φονέως τὸν ὁποῖον τὴν ἐπιοῦσαν φυγαδεύει εἰς τὴν ἀντικρυνὴν ἀκτὴν τῆς ὑπὸ τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν στεναζούσης Ἑλλάδος.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ ὁ Πατριάρχης Ἱερουσάλης ὁ Β' διώρισεν τὸν ἱεράρχην Διονύσιον Χωρεπίσκοπον καὶ πρόεδρον Ζακύνθου μετὰ τὸ δικαίωμα νὰ προχειρίζῃ ἀφιλοκερδῶς ὑποδιακόνους διακόνους καὶ πρεσβυτέρους καὶ νὰ ἐκτελῇ πᾶσαν ἄλλην ἀρχιερατικὴν ἱεροτελεσίαν. Τοῦτο προσέκρουσεν εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας Φιλοθέου Λοβέρδου, ὅστις ἀπέστειλε εἰς Ἑνετίαν πρεσβείαν καὶ δι' αὐτῆς κατήγγειλε τὸν Διονύσιον ὡς ἀναμειγνύμενον εἰς τὰ τῆς δικαιοδοσίας του.

Συνεπεία τῶν παραστάσεων αὐτῶν ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἑνετίας Νικόλαος Δαπόντες ἐκοινοποίησε διὰ τοῦ προβλεπτοῦ Ζακύνθου Βεν. Κονταρί νη διαταγὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29 Ἀπριλίου 1581, δι' ἧς εἰδοποιεῖται ὁ Σεβασμιώτατος Διονύσιος Σιγοῦρος νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ ἡγουμένου τῆς Ἀναφωνητρίας καὶ παύσῃ νὰ ἀναμειγνύηται εἰς τὰ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου. Πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλου ὁ ἱεράρχης, καίτοι ἔχων τὸ δίκαιον μετὰ τὸ μέρος του, ἐνεφανίσθη τὴν 20 Φεβρουαρίου 1582 πρὸ τῆς γραμματείας τοῦ Προνοητοῦ καὶ κατέθεσε παραίτησιν ἀπὸ πᾶσαν πρᾶξιν, ἀντικειμένην εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας. Θανόντος τοῦ ἐπισκόπου Κεφαλληνίας Φιλο-



θέου Λοβέρδου οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ ἱεραρχοῦ Διονυσίου προτρέπουν αὐτὸν νὰ ὑποβαλῇ ὑποψηφίωτα. Πεισθεὶς ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἀναφωνητρίας ἀναθέτει εἰς τὸν φίλον του Μοναχὸν Σωφρόνιον Κατηλάνον νὰ συγκαταλέξῃ αὐτὸν μεταξύ τῶν ὑποψηφίων.

Εἰς τὴν ἐν Ἀργοστολίῳ Κοριαλλένιον Βιβλιοθήκην σώζεται ἡ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 25 Ἰουλίου 1582 ἀναφορὰ πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τοὺς συνδίκους τῆς κοινότητος Κεφαλληνίας τοῦ μοναχοῦ τούτου, ὅστις προέτεινε νὰ ψηφισθῇ ὡς διάδοχος τοῦ θανόντος Φιλοθέου Λοβέρδου Διονύσιος ὁ Σιγοῦρος. Γενομένης τῆς ἐκλογῆς ἐκλέγεται Νεόφυτος ὁ Κολοκυθᾶς, ἡ δὲ ἀποτυχία τοῦ ἐκ Ζακύνθου ἱεράρχου δυσηρέστησε τοὺς Ζακυνθίους καὶ παρέσχεν ἀφορμὴν διενέξεων μεταξύ τῶν δύο νήσων.

Τὴν 5ην Ἰανουαρίου 1583 ὁ ἱεράρχης Διονύσιος ἐκλέγεται ἐφημέριος τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Μώλου, μεθ' ὃ ἀποσύρεται εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἀναφωνητρίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρέμεινε μέχρι τῆς 17ης Δεκεμβρίου 1622, ἡμέρας, καθ' ἣν παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς Κύριον.

Τὸ λείψανόν του μετεκομίσθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τὸν ἐν Στροφάδαις, ὅπου καὶ ἐτάφη. Μετὰ τριετίαν ἐγένετο ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος εἰς Ζακύνθον, ἐκ φόβου λεηλασίας τῆς μονῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων. Παρελθόντος τοῦ κινδύνου, ἐπανήγαγον αὐτὸ εἰς Στροφάδας.

Τῷ 1703 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γαβριὴλ ὁ Γ' ἀνεκήρυξε διὰ συνοδικῆς ἐκθέσεως τὸν ἱεράρχην ἅγιον. Τῷ 1716 προσβαλόντες τὴν Μονὴν τῶν Στροφάδων πειραταὶ ἔσφαξαν τοὺς μοναχοὺς ἐσύλησαν τὰ ἐν αὐτῇ καὶ ἤκρωτηρίασαν τὸ ἱερὸν λείψανον.

Πρὸς ἀποτροπὴν νέων κινδύνων ἡ κοινότης Ζακύνθου τῷ 1717 ἀπεφάσισε τὴν ὀριστικὴν

## ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ



μετακομιδὴν τοῦ λειψάνου εἰς Ζάκυνθον. Αὕτη δὲ ἐπραγματοποιήθη τὴν 24 Αὐγούστου 1717 καὶ κατ' ἀρχὰς κατετέθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, εἶτα ἐν τῷ ναῷ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τέλος εἰς τὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Διονυσίου κτισθέντα Ναόν, ὅπου καὶ μέχρι σήμερον διαφυλάσσεται.

Τῷ 1724 ὁ Ἅγιος Διονύσιος ἀνεκηρύχθη προστατὴς τῆς νήσου ὑπὸ τῆς κοινότητος Ζακύνθου ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ 1603 μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Τῷ 1904 κατόπιν ἐνεργειῶν τοῦ Μητροπολίτου Ζακύνθου Διονυσίου Πλάισα ὠρίσθη διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος πλὴν τῆς 17 Δεκεμβρίου, ἡμέρας καθ' ἣν ἡ ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου καὶ ἡ 24 Αὐγούστου ὡς θερινὴ ἑορτή, ὑπομνήσκουσα τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἱερὸν λείψανον μετεφέρθη ἐκ Στροφάδων εἰς Ζάκυνθον.



ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ  
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ  
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ  
Σ. 2. 413. 0028



ΕΚ ΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥ 1943—46 ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

1. Ὁ βίος τοῦ θεολόγου Ἰωάννου Κοντονῆ . 1943
2. Ὁ Ζακύνθιος πρωθιερεὺς Ἀντ. Κατήφορος 1943
3. Τὸ Ἀράκλωβον, ἡ ἐτυμολογία του καὶ ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῆς θέσεως του . 1944
4. Ἡ τυπογραφία ἐν Ἑπτανήσῳ . . . . 1945
5. Ὁ θεολόγος Ἰωάννης Λίτινος . . . . 1945
6. Ὁ Μονοκέφαλος ἀετὸς τῆς Σητείας . . 1945
7. Ὁ Δημήτριος Φαληρεὺς καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα . . . . . 1946
8. Ἡ ἱστορία τῆς λέξεως Ἀλφειός . . . . 1946
9. Δαυτῖδ Μαυροειδὴς ὁ ἱεροδιάκονος . . . 1946
10. Αἱ κατὰ τὸν 18ον καὶ 19ον αἰῶνα μυστικαὶ ἐτοιρεῖται . . . . . 1946
11. Πάσχα, Ἀντίπασχα, Μυροφόροι καὶ ἡ ἑβδομάς τῆς Διακαινησίμου . . . . . 1946
12. Ἡ Ἑπτάνησος καὶ ὁ ἀγὼν τοῦ 1821 . . 1946



**ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ**

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ  
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ